

Til
Nærings- og fiskeridepartementet
Oslo

Hørings svar NOU 2014:16 Sjømatindustrien

Sjømatindustriutvalget (Tveteråsutvalget) har skapt betydelig uro på kysten etter at utvalgets forslag ble kjent. Det er ikke så rart, all den tid det nedsatte utvalget som skulle se på tiltak for å bedre lønnsomheten for fiskeindustrien og landsiden faktisk foreslår dyptgripende endringer på flåtesiden. Finnmark Arbeiderparti kan ikke se at endringer knyttet til flåteleddet lå i mandatet. Hvis det var deltakerloven, strukturendringer og fiskesalgslagsloven som skulle diskuteres ville utvalget vært sammensatt annerledes, blant annet med representanter fra fiskerne og deres organisasjoner.

Til kap. 11 Innovasjonsevne og innovasjonspolitik

Finnmark Arbeiderparti støtter intensjonen med å politisk vektlegge innovasjon, det vil si en innovasjonspolitik som har som formål å styrke foredlingsbedriftenes innovasjonsevne, slik at konkurranseevnen og vekstmuligheter øker. For å utvikle innovasjonsevnen er FoU i alle ledd nødvendig. Dagens system med en avgift fra næringen selv er et godt virkemiddel i så henseende. Det bør være et felles spleiselag mellom næringen og staten med omtrent lik innsats fra begge parter.

Finnmark Arbeiderparti støtter en lovpålagt fellesfinansiering av FoU slik man har i dag. Det er også viktig med overføring av kunnskap mellom eksempelvis hvitfisknæringen og laksenæringen, slik NOU'en for eksempel peker på laksenæringas utnyttelse av restråstoff.

Utvalget stiller spørsmål under 11.5.3 om investeringene i innovasjoner vil være tilstrekkelig til å gi tilstrekkelig konkurransekraft og lønnsomhet, eller om politiske grep må tas for å sikre riktig investeringsnivå. Finnmark Arbeiderparti mener at all erfaring tilsier et enhver næring må styres på ulike nivå, også med hensyn til innovasjon.

Utvalgets vurdering i 11.6 hvor det sies; *"Tilstrekkelig konkurransekraft sikres bare gjennom innovasjon på mange områder. Utvalget fremholder viktigheten av at sjømatindustrien får mulighet til å innovere på alle områder, herunder vertikal og horisontal økonomisk organisering."*

Finnmark Arbeiderparti støtter ikke denne konklusjonen og viser til konkrete eksempler hvor det allerede er både vertikal og horisontal økonomisk integrasjon knyttet til fiskeindustrianlegg. De har

med trålerne og andre båter eid av industrien fordelen av å ha fått tildelt konsesjoner, uten at de oppviser gode tall for sjømatindustribedriften. De konkrete eksemplene er de beste bevis på at utvalgets forslag om et frislipp med hensyn til deltakerloven ikke har ført til at disse meget privilegerte bedriftene er mer lønnsom enn nabobedriften. Nabobedrifter som ikke eier trålere og som må konkurrere om hver eneste fangst. Det fungerer ikke i virkeligheten. Heller tvert imot.

Til kap. 12 Markedsføring av norsk sjømat

Finnmark Arbeiderparti mener at myndighetenes skal opprettholde et sterkt Sjømatråd med mandat til å foreta generiske markedsføring av norsk sjømat. Selv om enkeltbedrifter markedsfører sine egne merkevarer må Norge ha en omfattende markedsføring av norsk fisk. Uten en slik generiske markedsføring kan heller ikke enkeltmerkevarer utnytte den fordelen det er å ha base i en sterk og felles markedsføring av det store produktet norsk sjømat. Regjeringens forslag om å legge om avgiften fra næringa til Sjømatrådet må stoppes.

Til Kap. 14 Kapital og arbeidsmarkedet

Under kapittel 14 innleder utvalget med at sjømatindustriens vekst og lønnsomhet avhenger av at den får konkurrere på like vilkår med andre sektorer i den norske økonomien om kapital og arbeidskraft. Utvalget har ikke berørt det faktum at vi i dag har enkelte sjømatbedrifter med tilgang til trålere med konsesjoner med leveringsforpliktelsene. Dette er konkurransevridende i forhold til sjømatbedrifter som ikke er i samme situasjon. Utvalget drøfter ikke disse forholdene ut fra et konkurransevridningsaspekt.

Arbeidsmarkedet og arbeidstakernes forhold i mange sjømatbedrifter er preget av mange uakseptable forhold. Det er helt klare indikasjoner på at mange bedrifter underbetaler utenlandsk arbeidskraft, noe også utvalget påpeker. Lønns- og arbeidsvilkår ligger lavere enn hva som er vanlig i bransjen og i overenskomstens minstebestemmelser. Noen steder leier bedriftene ut husvære til sine underbetalte sesongarbeidere til en høy og uakseptabel pris. Dette er sosialdumping og totalt uakseptabelt. Myndighetene plikter å rydde opp i dette, og straffe de bedriftene som bedriver slik virksomhet. Tariffnemda har vedtatt forslag om delvis allmenngjøring av overenskomsten mellom fiskeindustribedrifter og LO. Det må nå følges opp om bedriftene etterlever denne avtalen.

Til kap. 15 Villfiskrelaterte rammebetingelser

Norge har over lang tid hatt en god forvaltning av sine villfiskbestander gjennom systematisk satsing på havforskning og kontrollerte uttak av bærekraftige bestander. Finnmark Arbeiderparti støtter målsettingen om å etterstrebe en forvaltning som gir grunnlag for høyt langtidsutbytte. Finnmark Arbeiderparti krever at deltakerloven fortsatt skal sikre at det er aktive fiskere, med egne fartøy, som skal ha adgangen til å drive fiske og fangst.

Det betyr at det er fiskere, som enten har fiske som levevei alene eller sammen med annen næring og hvor fartøy benyttes. Det betyr et spredt eierskap langs vår langstrakte kyst og vil også til en viss grad sørge for bosetting over hele landet. Finnmark Arbeiderparti mener at flåten fortsatt skal være fiskereid og at myndighetenes dispensasjonsadgang innskrenkes.

Finmark Arbeiderparti støtter ikke forslaget flertall som ønsker å at deltakerlovens paragraf 6 skal endres slik at det åpnes for at sjømatindustribedriften kan inneha tillatelse til fartøy og kvoter. Det er også svært betenkelig at NOU 2014:16 ikke på noen punkt kan dokumentere at de sjømatbedrifter som har dispensasjon fra denne paragrafen i loven kan oppvise bedre lønnsomhet enn andre bedrifter som ikke har eiermessig tilgang på flåte med konsesjon. På dette felt er det en grov mangel på konsistent argumentasjon for dette forslaget.

Finmark Arbeiderparti kan heller ikke se at det er mulig å forutsette slik utvalgets flertall gjør knyttet til det faktum at dette forslaget ikke rokker med gjeldende norske restriksjoner på utenlandske statsborgeres rett til å eie fiskefartøy og fiskekvoter, slik det fastslår i et eget vedlegg til EØS-avtalen.

Finmark Arbeiderparti mener at det må innskrenkes hvor mye en enkeltaktør kan samle av kvoter på en hånd, og slik mener vi at vi kan sikre eierskap til flåten langs hele kysten, noe utvalget dessverre ikke har sett verdien av. Den beste garantien for tilførsel av råstoff en differensiert flåtestørrelse, omtrent slik flåtemønsteret er i dag. Den kystnære flåte høster nært kysten, mens den havgående flåte kan nå felt langt ute. Det har vært bred politisk enighet i Norge til nå at fiskerinæringen skal bidra til størst mulig lønnsom aktivitet på kysten. Hensynet til maksimal bedriftsøkonomisk lønnsomhet for aktørene i næringen må balanseres mot den totale samfunnsmessige betydningen fiskerinæringen har. Denne inngangen til hva som er samfunnstjenlig er dessverre totalt mangelvare i denne NOUen.

Flåten må tilpasses ressursgrunnlaget slik at det blir lønnsomhet for aktørene. Bare slik kan man få til flåtefornyelse og rekruttering til fiskeflåten. En oppmyking av kvotetaket vil ha betydelig fordelingseffekt gjennom reduksjon av antall fartøy og dermed også grunnlaget for å opprettholde en desentralisert fiskeindustri. Balansen mellom lønnsomhet og struktur i kystflåten må tilpasses aktiviteten og behovet for råstoff i kystsamfunnene. Det betyr at tempoet i en eventuell strukturering må vurderes nøye opp mot situasjonen i næringen, både på land og sjø, før tiltak iverksettes.

Leveringsplikt

Det er pr i dag 19 (eksakt 18,9419) kvoteenheter knyttet til torsketrålkonsesjoner med leveringsplikt til Finnmark, jfr oversikt fra Fiskeridirektoratet. I tillegg 1,33 kvoteenhet med leveringsplikt i Nord-Norge eller til Nordland/ Finnmark. En kvoteenhet utgjør i år 1478 tonn torsk og 369 tonn hyse. Disse 19 kvoteenhetene utgjør store verdier knytte til verdien av årlig fangst.

Et regneeksempel:

19 kvoteenheter torsk, 19*1 478 000 kg gir 28 082 000 kg fisk

Regner vi en gjennomsnittlig minstepris på 9 kr gir det en førstehandsverdi på 252 738 000 kr.

Av dette skjønner vi at verdien av konsesjonene blir stor. Konsesjonene ble innvilget under meget bestemte politiske vilkår, blant annet gjennom en egen forskrift i tillegg til konsesjonsvilkåret. Trålkonsesjonene skulle sørge for stabile råstoffleveranser til fiskeindustrianlegg i land, bidra til aktivitet og verdiskaping langs kysten, redusere sesongsvingningene og bedre utnyttelse av råstoff. Den prisen aktørene betalte når de overtok konsesjonene, om de i det hel tatt betalte noe, tilsvarer ikke markedsprisen på konsesjonene i dag.

I dag kan vi konstatere at målsettingen i leveringsforskriften ikke er nådd. Vi opplever utallige brudd på konsesjonsvilkårene og at fisk som skulle landes i Finnmark og som skulle gi aktivitet i Finnmark, seiler rett forbi og landes på frysehotell og går bearbeidet ut av landet.

Finmark Arbeiderparti aksepterer ikke denne situasjonen. Det antall kilo fisk som gjennom disse konsesjonene skal landes i Finnmark MÅ landes i Finnmark. Noe annet vil ikke være akseptabelt. Finnmark Arbeiderparti støtter forslaget om å sette ned en kommisjon som skal vurdere denne situasjonen. Kommisjonen må ha juridisk, økonomisk og fiskerifaglig kompetanse i tillegg til representasjon fra demokratisk folkevalgt nivå. I tiden fram til en slik kommisjon konkluderer må leverings-, berarbeidings- og aktivitetsplikt presiseres og innskjerpes i tillegg til at myndighetene må sørge for at de følges.

Finmark Arbeiderparti er ikke uenig at innføring av en ressursrente kan være en framtidig løsning gjennom kommisjonsarbeidet. En eventuell innføring av ressursrente må ha som formål å tilføre de tilgodesette fiskerisamfunnene midler til utvikling og omstilling.

Den nåværende fiskesalgslagsloven ble enstemmig vedtatt av Stortinget i juni 2013 og har hatt virkning fra 1.januar 2014. Finnmark Arbeiderparti finner det underlig at flertallet i utvalget forslår å endre en lov det samme år et enstemmig Storting har vedtatt den. Utvalget begrunner heller ikke sitt forslag godt.

Finmark Arbeiderparti støtter fiskesalgslagsloven slik den ble vedtatt av Stortinget i 2013 og kan ikke se at utvalgets flertallsforslag vil gi positive effekter verken for flåte eller industrien. Finnmark Arbeiderparti støtter forslaget fra mindretallet bestående av Fossli, Olaisen, Berfjord og Myrvang om at en kan vurdere å få inn nøytrale eksterne styremedlemmer i fiskesalgslagenes styrer.

Avslutning

Avslutningsvis vil Finnmark Arbeiderparti påpeke åpenbare mangler i drøftinger knytte til konsekvenser av utvalgets forslag for lokalsamfunn og de menneskene som bor der og lever av fisk. Denne svakhetene gjør at mange av utvalgets forslag ikke kan la seg gjennomføre i praksis uten at det får store konsekvenser for kystbefolkningen. Utredning om sjømatindustriens rammevilkår var neppe ment for å radere bort enkelt kystsamfunn, men enkelte av de forslag som legges fram kan bidra til det, noe også utvalget selv peker på.

Med vennlig hilsen

Ingalill Olsen /s/
Fylkespartileder

John Erik Pedersen /s/
fylkessekretær